

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Pohjanmaan maakuntastrategia 2026–2029
Osallistumis- ja
arviointisuunnitelma

Sisällysluettelo

1	Maakuntastrategian lähtökohdat	3
1.1	Lainsäädäntö ja valtakunnalliset tavoitteet	4
1.2	Lähtökohtana kestävä kehitys.....	5
1.3	Mukana muuttuvassa maailmassa	5
2	Maakuntastrategian valmisteluprosessi	6
3	Vaikutusten arviointi	7
4	Viestintä ja vuorovaikutus	8
5	Yhteystiedot	8

Liite 1 Maakuntaostrategian valmisteluprosessi

1 Maakuntastrategian lähtökohdat

Maakuntastrategiassa kuvataan Pohjanmaan menestymisen eväät. Miten toimimme muuttuvassa maailmassa niin, että maakunnan asukkaat ja ympäristö voivat hyvin ja aluetalous kukoistaa. Jotta voimme yhdessä vaikuttaa tulevaisuuteemme, on meillä oltava yhteinen näkemys siitä, mihin olemme menossa ja mitä haluamme ja voimme tehdä maakunnan suotuisan tulevaisuuden varmistamiseksi. Yhteisen kehittämistahdon ja -näkemysten muotoutuminen on maakuntastrategian päätarkoitus.

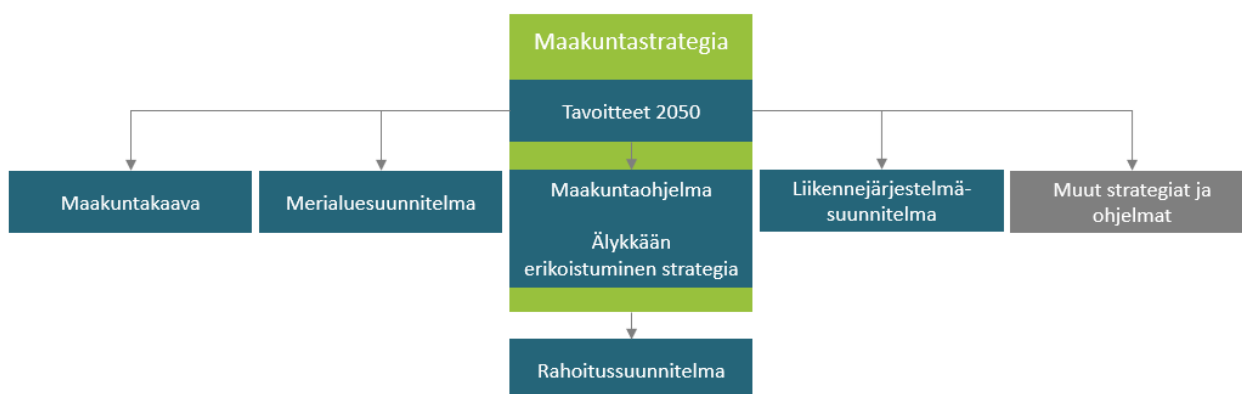
Tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kuvataan Pohjanmaan maakuntastrategian 2026–2029 lähtökohdat ja valmisteluprosessi sekä kerrotaan, kuinka valmisteluun voi vaikuttaa.

Maakuntastrategiaan sisältyy useita lakisäätteisiä¹ dokumentteja:

- Maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin strategiset tavoitteet
- Maakuntaohjelma 2026–2029
- Älykkään erikoistumisen strategia (ÄES)
- Maakuntaohjelman vaikutusten arviointi ja ympäristöselostus

Maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet ulottuvat vuoteen 2050. Tavoitteiden lähtökohdina ovat Agenda 2030 -toimenpideohjelman tavoitteet sekä Pohjanmaan toimijoiden yhdessä muodostama toivottu tulevaisuuskuva. Vuodet 2026–2029 kattavassa maakuntaohjelmassa tarkennetaan pitkän aikavälin tavoitteita ja niiden toteuttamista. Maakuntaohjelmaan integroidaan myös älykkään erikoistumisen strategia, joka keskittyy erityisesti kasvu ja innovaatioita edistäviin tavoitteisiin ja ohjaa rakennerahastovarojen käyttöä. Lisäksi maakuntastrategiaan sisältyy lakisäätäinen² maakuntaohjelman vaikutusten arviointi ja ympäristöselostus.

Maakuntastrategialla on tiivis kytkös useimpiin maakunnallisiin kehittämissasiakirjoihin (kuva 1). Maakuntastrategiassa asetetut pitkän aikavälin tavoitteet ohjaavat maakuntakaavan ja muiden strategioiden ja ohjelmien laadintaa. Toisaalta maakuntastrategian varsin yleisluontoista tavoitteistoa tarkennetaan useissa muissa asiakirjoissa.

Kuva 1 Maakunnan lakisäätäinen suunnittelujärjestelmä

¹ [laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta \(756/2021\)](#)

² [laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista \(200/2005\)](#)

Koska maakunnan kehittäminen on kaikkien yhteinen asia, maakuntastrategia valmistellaan aina yhdessä. Tälläkin kertaa valmisteluun osallistuu laaja joukko Pohjanmaan kuntia, valtion viranomaisia ja aluekehittämistoimijoita sekä järjestöjä, yhdistyksiä ja asukkaita. Lisätietoa valmisteluprosessista on liitteessä 1.

1.1 LAINSÄÄDÄNTÖ JA VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

Alueiden kehittämisen yleiset tavoitteet perustuvat lakiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021). Lain mukaan alueiden kehittäminen on valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuva hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja monitasoista toimintaa, joka perustuu kansallisiin ja alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin. Alueiden kehittämisen tavoitteena on edistää alueiden kestävästä kehitystä, kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Lain mukaan alueiden kehittämisellä

- 1) vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävästä alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta
- 2) tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista
- 3) parannetaan elinympäristön laatua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista
- 4) vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja
- 5) parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.

Lisäksi maakuntastrategiassa huomioidaan valtioneuvoston aluekehittämisspäätös³, jonka mukaan aluekehittämisen painopisteitä kaudella 2024–2027 ovat

- kestävä elinvoima ja investoinnit
- hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
- vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, 1.1.2025 lähtien alueidenkäyttölaki) mukaan maakunnan suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja sovitettava ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Valtakunnalliset tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- 1) Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- 2) Tehokas liikennejärjestelmä
- 3) Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- 4) Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- 5) Uusiutumiskykyinen energiahuolto.

³ <https://tem.fi/aluekehittamispaatos>

1.2 LÄHTÖKOHTANA KESTÄVÄ KEHITYS

Pohjanmaan maakuntastrategian lähtökohtana on luoda perusta ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväälle Pohjanmaalle. Pohjanmaan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteiden taustalla on kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma, joka sisältää 17 tavoitetta (kuva 2).

Kuva 2 Kestävän kehityksen tavoitteet Agenda 2030 -toimintaohjelmassa

Maakuntastrategian valmisteluprosessin aikana tunnistamme aluekehittämisen näkökulmasta keskeisimmät Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteet ja huomioimme ne pitkän aikavälin tavoitteiden määrittelyssä.

1.3 MUKANA MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Jotta voimme menestyä muuttuvassa maailmassa, meidän tulee seurata ja analysoida jatkuvasti erilaisia kehityskulkuja, trendejä ja heikkoja signaaleja. Jotta voimme vaikuttaa tulevaisuuteemme, meillä on oltava selkeä näkemys myös siitä, millaista maakuntaa haluamme rakentaa.

Maakuntastrategian pohjaksi teemme varsin laajaa tulevaisuustyötä, jonka aikana tunnistamme ja luokittelemme erilaisia muutosilmiöitä ja -trendejä ja rakennamme maakunnan toivottua tulevaisuuskuva. Pohjanmaan kehittämisen kannalta tärkeimmiksi muutosilmiöiksi olemme tunnistanee seuraavat:

- Poliittiset: venäjän kehitys, EU:n yhtenäisyys ja toimijuus, demokratian haasteet
- Taloudelliset: hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus, globaalin talouden kehitys, kiertotalous ja kulutuskulttuurin muutokset
- Yhteiskunnalliset: eriarvoistuminen ja polarisaatio, globaalit muuttoliikkeet lisääntyvät, epätasainen demografinen kehitys
- Teknologiset: kyberturvallisuus ja hybridi-vaikuttaminen, datatalous kasvaa, terveysteknologian merkitys kasvaa
- Ympäristölliset: ilmaston lämpeneminen, resurssien ylikulutus, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen
- Lainsäädännölliset: kansainvälinen oikeusvaltiokehitys ja autoritarismin nousu, EU:n lainsäädännön vaikutukset, tekoälyyn liittyvät eettiset ja lainsäädännölliset kysymykset.

Maakuntastrategiassa kuvaamme, kuinka nämä muutosilmiöt vaikuttavat Pohjanmaan kehitykseen sekä millaisin tavoittein pyrimme muutosilmiöiden vaikutuksiin vastaamaan.

2 Maakuntastrategian valmisteluprosessi

Maakuntastrategia valmistellaan avoimella ja vuorovaikutteisella prosessilla, johon viranomaisien, elinkeinoelämän, tiedeyhteisöjen, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden edustajat sekä kansalaiset voivat tuoda omat näkemyksensä. Avointa toimintatapaa edellyttävät laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) sekä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), joka korostaa kansalaisten mahdollisuutta saada tietoa valmisteltavista asioista.

Maakuntastrategian valmistelun työvaiheita ovat mm. pohja-aineiston kokoaminen, sidosryhmien ja asukkaiden osallistaminen, vaikutusten arviointi ja ympäristöselostuksen laatiminen sekä strategian kirjoittaminen. Keskeisiä työtä ohjaavia tahoja ovat maakuntahallitus ja maakunnan yhteistyöryhmä.

Sidosryhmillä on mahdollisuus vaikuttaa valmisteluun osallistumalla kyselyihin, työpajoihin ja kokouskäsitelyihin. Lisäksi sidosryhmillä on mahdollisuus kommentoida maakuntastrategian luonnosta sen eri vaiheissa ja antaa luonnoksesta virallinen lausunto. Alueen yrityksiltä, korkeakouluilta ja julkisen sektorin toimijoilta keräämme innovaatioekosysteemiin liittyvää tietoa älykkään erikoistumisen prosessiin kuuluvilla työpajoilla ja kyselyillä.

Asukkaiden näkemyksiä keräämme järjestöille ja yhdistyksille suunnattujen työpajojen sekä lapsille ja nuorille suunnattujen Vaikuta!-teemapäivien avulla. Nuoria pyrimme saamaan mukaan yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa järjestettävän visiotyöpajan avulla. Lisäksi hyödynnämme asukkaiden näkemyksien keräämisessä Pohjanmaan kumppanuusverkostoa, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkostoa ja kuntien vaikuttamistoimielimiä.

Toimintaympäristöanalyysiä ja seurantaindikaattoreita valmistellaan Pohjanmaan koulutuksen neuvottelukunnan ennakointijaoksessa. Muina lähteinä hyödynnämme mm. keskeisiä kansallisia ja alueellisia aluekehittämisen ohjelma-asiakirjoja, kuntien, hyvinvointialueen ja ELY-keskusten strategioita sekä infrastruktuurihankkeiden suunnitelmia.

Maakuntastrategiaa käsitellään valmisteluprosessin eri vaiheissa maakuntahallituksessa sekä maakunnan yhteistyöryhmässä. Lisäksi maakuntahallitukselle ja -valtuustolle järjestetään iltakouluja, joissa luottamushenkilöillä on mahdollisuus vapaamuotoisemmin keskustella strategiasta. Maakuntastrategia valmistellaan pääosin vuoden 2025 aikana ja se viedään hyväksyttäväksi maakuntavaltuustoon keväällä 2026. Maakuntastrategian valmistelusta vastaa Pohjanmaan liitto.

Maakuntastrategian valmisteluprosessi on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

3 Vaikutusten arviointi

Maakuntastrategian valmistelun aikana toteutetaan ns. SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Vaikutusten arviointia varten viranomaisista ja muista keskeisistä sidosryhmistä koostaan Pohjanmaan SOVA-työryhmä.

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005, ns. SOVA-laki) ja sitä täydentävä valtioneuvoston asetus (347/2005) sisältävät säännökset yleisestä velvollisuudesta arvioida ympäristövaikutuksia riittävällä tavalla suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa. SOVA-lain 8 §:n mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen selvittää ja arvioi suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laatii ympäristöselostuksen. Ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

Ympäristöselostuksessa esitetään arviointi seuraavista strategian toteuttamiseen liittyvistä vaikutuksista:

- Ekologiset vaikutukset: luonnon monimuotoisuus, eliöstö, kasvillisuus, maaperä, vesi, ilma, ilmastotekijät.
- Taloudelliset vaikutukset: aineellinen omaisuus, luonnonvarojen hyödyntäminen.
- Sosiaaliset vaikutukset: väestö, ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys.
- Alue- ja yhdyskuntarakenteelliset vaikutukset: kohdealueen sisäinen rakenne, rakennettu kulttuuriympäristö, kulttuurimaisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö.
- Tasa-arvoaikutukset: sukupuolten välisen tasa-arvon ja saavutettavuuden toteutuminen.

Tasa-arvolain⁴ mukaan viranomaisten tulee edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Näin ollen vaikutusten arvioinnin yhteydessä tarkastellaan myös sukupuolivaikutuksia.

Pääosa vaikutusten arvioinnista tehdään ns. asiantuntija-arvioina. Arvioinnin tukena käytetään mm. tilastomateriaalia ja olemassa olevia erilliselvityksiä.

⁴ [laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta \(609/1986\)](#)

4 Viestintä ja vuorovaikutus

Tiedotamme suunnittelutyön alkamisesta ja etenemisestä aktiivisesti maakunnallisille tiedotusvälineille sekä Pohjanmaan liiton uutiskirjeessä ja verkkosivuilla osoitteessa www.obotnia.fi. Hyödynnämme myös liiton Facebook-sivuja ja verkkosivujen palaute-toimintoa vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi. Valmisteluprosessin aikana tuotetun materiaalin kokoamme Pohjanmaan liiton verkkosivuille ja työtä on mahdollista kommentoida valmisteluprosessin kaikissa vaiheissa. Mielipiteitä voi esittää myös ottamalla yhteyttä suoraan valmistelijaan. Valmisteluprosessin aikana järjestettävät työpajat ja verkkokyselyt ovat avoimia kaikille ja tiedotamme niistä Pohjanmaan liiton verkkosivuilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnos käsitellään maakuntahallituksessa 14.10.2024, jonka jälkeen se on nähtävillä Pohjanmaan liiton verkkosivuilla. Valmistelun aloittamisesta tiedotetaan maakunnallisissa sanomalehdissä ja kuulutus julkaistaan liiton verkkosivuilla.

Maakuntastrategian ja ympäristöselostuksen luonnos asetetaan nähtäville liiton verkkosivuille ja toimistoon 30 päivän ajaksi tammikuussa 2026. Tuona aikana luonnoksesta on mahdollista esittää mielipiteitä kirjallisesti. Lisäksi pyydämme lausunnot Pohjanmaan kunnilta, Pohjanmaan hyvinvointialueelta, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksilta, Pietarsaaren, Pohjanmaan ja Suupohjan työllisyysalueilta sekä muilta keskeisiltä sidosryhmiltä. Maakuntastrategian ja ympäristöselostuksen luonnoksen nähtävillä olosta kuulutetaan maakunnallisissa sanomalehdissä.

Maakuntastrategian hyväksyy maakuntavaltuusto. Hyväksytty maakuntastrategia julkaistaan Pohjanmaan liiton verkkosivuilla, ja se toimitetaan sähköisessä muodossa työ- ja elinkeinoministeriöön, Pohjanmaan kunnille, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksille sekä muille viranomaisille, joita asiaa käsiteltäessä on kuultu tai joilta on saatu lausunto. Yleisölle päätöksestä tiedotetaan Pohjanmaan liiton verkkosivuilla.

5 Yhteystiedot

Pohjanmaan liitto, Hietasaarenkatu 6 B, PL 174, 65101 Vaasa
puh. 06 320 6500 tai sähköposti: info@obotnia.fi

Verkkosivut www.obotnia.fi

Yhteyshenkilöt:

Aluekehitysasiantuntija Irina Nori (maakuntastrategian valmistelu)
puh. 044 032 0644, irina.nori@obotnia.fi

Aluekehitysasiantuntija Johanna Dahl (älykkään erikoistumisen strategian valmistelu)
puh. 044 312 6743, johanna.dahl@obotnia.fi

Aluekehitysjohdaja Niklas Ulfvens
puh. 044 320 6563, niklas.ulfvens@obotnia.fi

Maakuntastrategian valmisteluprosessi

Kaikille avoimet kyselyt ja työpajat

Tulevaisuuskysely, 4–5/2024
Tulevaisuustutkailu-työpajat (4 kpl), 6–8/2024
Tulevaisuustyöpajat (2 kpl), syksy 2024
Järjestötyöpajat, 9/2024
Visiokysely, 1/2025
Strategiatyöpaja I, 2/2025
Strategiatyöpaja II, 4/2025

Lapset ja nuoret

Vaikuta!-teemapäivät (2–4 kpl)
Visiotyöpaja nuorille yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa, 10/2024

Yritykset

Yrityshaastattelut (40 kpl), 1–6/2024 (ÄES)
Keskustelutilaisuus, syksy 2024 (ÄES)

Kokouskäsitellyt 1–5/2025: Toivottu tulevaisuuskuva ja alustavat tavoitteet 2050

Pohjanmaan maakuntahallituksen ja -valtuuston iltakoulu
Maakunnan yhteistyöryhmä
Kunnan- ja kaupunginjohtajien kokoukset
Pohjanmaan liiton kulttuurilautakunta
Koulutuksen neuvottelukunta ja ennakointijaos
Pohjanmaan kumppanuusverkosto
Pohjanmaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto
SONet Botnian ohjausryhmä

Kokouskäsitellyt 9–10/2025: Tavoiteluonnos

Pohjanmaan maakuntahallituksen ja -valtuuston iltakoulu
Maakunnan yhteistyöryhmä
Kunnan- ja kaupunginjohtajien foorumi
Pohjanmaan liiton kulttuurilautakunta
Koulutuksen neuvottelukunta ja ennakointijaos
Pohjanmaan kumppanuusverkosto
Pohjanmaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto
SONet Botnian ohjausryhmä

Kommentti- ja lausuntopyynnöt

Kommenttipyyntö tavoiteluonnokseen, 9–10/2025
Asiakirja nähtävillä ja lausuntopyyntö, 1/2026

Vaikutusten arviointi

Viranomaisneuvottelu, syksy 2024
SOVA-ryhmän kokoukset (2–4 kpl), kevät ja syksy 2025